

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง” โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ ๑.เพื่อศึกษาบทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ๒.เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อบทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

การศึกษานี้ มีวิธีการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผสมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง จำนวน ๕๙,๗๐๐ คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๙๘ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบค่าที (t – test) และค่าเอฟ (F – test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาตามมีรายละเอียด ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน ๒๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๔๐ มีอายุระหว่าง ๒๐ – ๔๐ ปี จำนวน ๑๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๐๐ มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๓๐๙ คนคิดเป็นร้อยละ ๗๗.๘๐ มีอาชีพเกษตรกร จำนวน ๑๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๓๐

๕.๑.๒ ผลวิเคราะห์แบบสอบถามระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๖๘ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้

๑) ด้านความพอประมาณ ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ในด้านความพอประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = ๓.๗๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกข้อ

๒) ด้านความมีเหตุผล ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ในด้านความมีเหตุผล โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = ๓.๖๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกข้อ

๓) ด้านความมีภูมิคุ้มกัน ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ในด้านความมีภูมิคุ้มกัน โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = ๓.๕๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีปานกลางเพียงข้อเดียว

๔) ด้านความรู้ ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ในด้านความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = ๓.๖๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกข้อ

๕) ด้านความมีคุณธรรม ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ในด้านมีคุณธรรมโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = ๓.๗๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกข้อ

๕.๑.๓ ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานบทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ เพื่อนำไปสู่การตอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มี เพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มี อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มี อาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง” ครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ซึ่งจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

ด้านความพอประมาณ (รู้จักความพอที่อยู่พอดีกินพอดีตามอัตภาพพึงตนเองไม่เบียดเบียนผู้อื่นมีคุณธรรมด้วยความพอเพียง)

ปัญหาอุปสรรค

๑. แกนนำกลุ่มสมาชิกกลุ่ม ประชาชนขาดความรู้ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒. กลุ่มและประชาชนไม่เข้มแข็ง

๓. ไม่มีการติดตามผล

ข้อเสนอแนะ

๑. จัดให้แกนนำกลุ่มสมาชิกกลุ่มได้รับการเรียนรู้การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเช่นเชิญวิทยากรจากหน่วยราชการมาให้ความรู้หรือไปดูงานต้นแบบนอกสถานที่

๒. มีการแข่งขันผลการดำเนินการแต่ละกลุ่มมีรางวัลประกาศเกียรติคุณและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

๓. จัดให้มีการติดตามผล

ด้านความมีเหตุผล (ความเข้าใจด้วยเหตุและผลอย่างเหมาะสมจากความรู้ภูมิปัญญา
สังคมวัฒนธรรมในท้องถิ่นมาปรับแก้ปัญหาและพึ่งตนเองให้ได้อย่างรอบคอบ)

ปัญหาอุปสรรค

๑. สมาชิกกลุ่มบางคนไม่ยอมรับแนวคิดกลุ่ม
๒. ไม่มีการประยุกต์ให้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมสภาพพื้นที่ของชุมชน
๓. สมาชิกมีความรู้ต่างกันและไม่เท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะ

๑. จัดให้สมาชิกกลุ่มและประชาชนแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ยอมรับเสียงส่วนใหญ่
เพื่อสู่การปฏิบัติ

๒. จัดให้มีการประยุกต์ใช้แนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้
เหมาะสมกับพื้นที่ชุมชน

๓. จัดการเรียนรู้เป็นคู่มือต้นแบบให้สมาชิกและแกนนำชุมชน

ด้านความมีภูมิคุ้มกัน (การเตรียมพร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นต่อ
โครงการกิจกรรมต่างๆและการดำเนินงานของชุมชนเพื่อตอบสนองปัญหาโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้
ของสถานการณ์ต่างๆอย่างแท้จริงที่คาดว่าจะเกิดในอนาคตทั้งใกล้และไกล)

ปัญหาอุปสรรค

๑. แหล่งน้ำไม่เพียงพอกับพื้นที่การเกษตร
๒. ขาดอาชีพเสริมที่มั่นคง
๓. ขาดพัฒนาความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

๑. จัดงบประมาณสร้างแหล่งน้ำให้เพียงพอกับพื้นที่การเกษตร
๒. จัดฝึกอบรมเรียนรู้อาชีพเสริมจากที่บ้าน
๓. จัดเรียนรู้พัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัย

ด้านมีความรอบรู้ (การมีความรู้ร่วมกันในการจัดการดำเนินชีวิตเศรษฐกิจหนี้สินดินน้ำป่า
ข้าวปลาอาหารการออมการผลิการบริโภคการลงทุนสุขภาพสิ่งแวดล้อมทั้งด้านข่าวสารและ
เทคโนโลยี)

ปัญหาอุปสรรค

๑. ขาดความรู้การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๒. ขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีข่าวสารการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ
๓. ขาดความรู้การรวมกลุ่มแหล่งทุนการอุตสาหกรรมเทคโนโลยีอย่างมั่นคง

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรจัดงบประมาณจัดสร้างศูนย์เรียนรู้การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีศูนย์สาธิตให้เห็นเป็นรูปธรรม
๒. จัดให้มีศูนย์เรียนรู้การรวมกลุ่มทุนและหาแหล่งทุนในการทำอุตสาหกรรมในชุมชน
๓. จัดให้มีการให้ความรู้กระจายข่าวสารเทคโนโลยีให้ชุมชนแต่ละชุมชนเรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก

ด้านมีคุณธรรม (การพึ่งพาช่วยเหลือกันมีความซื่อสัตย์สุจริตความอดทนความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต)

ปัญหาอุปสรรค

๑. ประชาชนที่ไปทำงานต่างจังหวัดนำมาเป็นแบบอย่างกับชุมชน
๒. เด็กและเยาวชนถูกชักจูงได้ง่ายเป็นไปตามวัตถุนิยม
๓. สิ่งเสพติดมีในทุกเพศวัย

ข้อเสนอแนะ

๑. จัดกิจกรรมปลูกฝังให้ประชาชนทุกหมู่เหล่ามีความรักสามัคคีพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีคุณธรรมจริยธรรม
๒. จัดกิจกรรมพิธีทางศาสนามีการเข้าวัดปฏิบัติธรรมเพิ่มขึ้น
๓. จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีให้กับประชาชนทุกหมู่เหล่าและมีการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

๕.๑.๕ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง สรุปได้ว่าวัดเป็นสถานที่ที่มีบทบาทกับชุมชนมาตั้งแต่ในอดีต แต่ปัจจุบันบทบาทของวัดถูกลดบทบาทลงไปเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่มีวิวัฒนาการมากยิ่งขึ้น และหน่วยงานอื่นมารับบทบาทแทนวัดมากขึ้น จึงทำให้การดำเนินชีวิตของประชาชนห่างวัดและพระสงฆ์วัดควรเข้ามามีบทบาทให้มากขึ้นเท่ากับอดีตที่ผ่านมา เพื่อให้การดำเนินชีวิตของประชาชนในชีวิตประจำวันอยู่อย่างพออยู่ พอกิน พอใช้ พึ่งตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความมั่นคง ยั่งยืน วัดนอกจากจะเป็นจุดศูนย์กลางในการพัฒนาบุคคลแล้วยังควรทำหน้าที่ส่งเสริมประชาชนให้มีชีวิตความเป็นอยู่มีคุณภาพชีวิตที่ดีมากยิ่งขึ้นด้วย

บทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง สรุปการส่งเสริมเป็นด้านต่างๆไว้ดังนี้

๑) ด้านความพอประมาณ โดยภาพรวมวัดมีบทบาทส่งเสริมในหลายๆเรื่องโดยตรงกับชุมชนเพราะเป็นของคู่กันมายาวนานวัดช่วยบ้าน บ้านก็ช่วยวัด เช่น การส่งเสริมให้ชุมชนรู้จักพอประมาณในการดำเนินชีวิตประจำวัน รู้จักจัดบัญชีครัวเรือน ตั้งแต่การผลิต การบริโภค ปลูกทุกอย่างที่กินกินทุกอย่างที่ปลูก เศรษฐกิจพอเพียงมีการปฏิบัติกันมานานแล้วในอดีตแต่ชาวบ้านไม่รู้ตัวจึงไม่เรียกชื่อว่าการพอเพียง ต่อมาเกิดความเจริญมากขึ้นคนในชนบทหนีเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมกันมากขึ้นจนปัจจุบันอย่างที่เห็น เร็วจนก็ไปสู่เมืองเจริญไม่มีใครคิดเรียนจบแล้วทำไร่นาต่อจากพ่อแม่ จนมาเกิดปัญหาเศรษฐกิจใหญ่ทั้งประเทศ ในหลวงของเราจึงตรัสเรื่องนี้มาสอนให้คนในประเทศฟังและให้ไปทำตามแต่ยังมีคนส่วนใหญ่ความเข้าใจน้อยหรือไม่เข้าใจ จึงไม่แพร่หลายส่วนคนที่เชื่อและทำตามอย่างจริงจังจึงเกิดผลสำเร็จแต่ยังมีจำนวนน้อยและจะสอนคนอื่นต่อก็สอนไม่เป็น ความพอประมาณก็คือ การที่รู้จักกิน รู้จักใช้ ตามสภาพที่เราได้อยู่ ปัจจุบันเท่าที่สังเกตบทบาทของวัดและพระสงฆ์เราไม่ค่อยมีเวลามาส่งเสริมเรื่องของชาวบ้านสักเท่าไร เน้นการสงเคราะห์ญาติโยมทางพิธีกรรมทางศาสนามากกว่า และในปัจจุบันมีความเจริญมากขึ้นมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงเข้ามาให้การส่งเสริมความรู้ทางด้านการเกษตร เช่น เกษตรตำบล เกษตรอาสา เป็นต้นซึ่งมีความสอดคล้องกันเกี่ยวกับปัจจุบันพระสงฆ์ส่วนใหญ่ไม่ได้สนใจศึกษาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจึงไม่สามารถมาส่งเสริมได้เพราะต้องมีความรู้ก่อน ส่วนใหญ่ท่านจะไปศึกษาเรื่องธรรมะมากกว่า ถ้าเรามีความพอประมาณจะได้ประโยชน์ คือ มีความสุขอยู่อย่างพอเพียง ไม่ต้องไปแข่งขันกับใครและก็ไม่ต้องเบียดเบียนกัน พอใจในสิ่งที่มีอยู่ก็มีความสุขแล้ว และยังสอดคล้องกับแนวทางในการส่งเสริมที่เป็นรูปธรรมนั้นยังไม่ค่อยมีให้เห็น มีแต่ได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนกันในบางโอกาสเมื่อพบกันในงานตามบ้าน การใช้ชีวิตแบบพอประมาณทำให้เกิดความสุขใจ มีเงินใช้อย่างเพียงพอ ไม่เบียดเบียนคนอื่น ความพอประมาณก็คือ ทำแค่พอกิน เหลือแจกจ่าย ยังเหลืออีกค่อยนำไปขาย ถ้าทุกคนทำได้ก็จะเกิดประโยชน์แก่เราคือ จะมีกิน มีใช้ ไม่เดือดร้อนไม่ต้องไปเบียดเบียนผู้อื่น ยืนอยู่ด้วยตนเอง ภูมิใจมีความสุขทำให้ลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ตนเองพึ่งตนเองได้ ทำให้สังคมดีขึ้น เศรษฐกิจก็ดีขึ้น จนทำให้แต่ละบุคคลรู้จักประมาณตนทำให้การดำเนินชีวิตประจำวันอยู่อย่าง มีคุณภาพชีวิตที่ดี ก้าวหน้า มั่นคงและยั่งยืน

๒) ด้านความมีเหตุผล โดยภาพรวมมีการส่งเสริมเพื่อให้รู้ว่าอะไรควรทำและอะไรไม่ควรทำ ถ้าทำแล้วจะเกิดอะไรขึ้น ควรคิดถึงความเป็นอย่างมีเหตุผลในการดำเนินชีวิตประจำวัน ถ้าไม่อยากรับเป็นคนยากจนก็จงเป็นคนขยัน อยากรมีเงินเหลือใช้ให้ลดละเลิกเหล้า เป็นต้น ช่วยให้ชีวิตมีคุณค่าพิจารณาอย่างมีเหตุผลเมื่อเกิดปัญหาการดำเนินชีวิตให้คิดถึงธรรมะเป็นที่พึ่งทางใจเพื่อแก้ปัญหาต่างๆได้ อย่างอื่นไม่ใช่ที่พึ่ง เช่น หากความสุขด้วยการท่องเที่ยว กินเหล้าเมายา ควรส่งเสริมความมีเหตุผลทั้งด้านการครองชีพ รู้จักประหยัด อดออม ความประพฤติเป็นคนดี แยกดี-ชั่วได้ และการอยู่ร่วมกันในชุมชนต้องมีความสามัคคี แบ่งปันกัน มีเมตตาและให้อภัยกัน ทำให้ชุมชนมีความสงบ

สุข ซึ่งความเป็นจริงในปัจจุบันชาวบ้านไม่ค่อยมีเหตุผลโดยเฉพาะเรื่องการสร้างค่านิยมคือยกย่องกับบุคคลที่มีศรัทธาดี ร่ำรวยมากกว่ายกย่องบุคคลที่มีคุณงามความดีซึ่งเป็นค่านิยมที่ดี จึงทำให้เกิดความผิดพลาดในการพัฒนาด้านต่างๆต่อไปในอนาคต หรือการทำงานก็ต่างคนต่างทำไม่รวมกลุ่มกันเป็นทีม ความสามัคคีไม่มี ความสุขย่อมไม่มี ให้เกิดความคิดอย่างมีเหตุผลในจิตใจว่าในอดีตชาวบ้านได้ใช้ชีวิตอย่างพอเพียงเรียบง่ายไม่ได้เจริญแบบปัจจุบันนี้ยังดำเนินชีวิตได้และยังเลี้ยงลูกๆได้อีกตั้งหลายคน แต่คนปัจจุบันมีตำแหน่งงานสูง เงินเดือนเยอะแต่ต้องเหนื่อยอีกหลายเท่าในการแข่งขันกันในสังคม ยังเอาตัวเองแทบไม่รอด จงคิดตระหนักให้ดีกว่าจะดำเนินชีวิตแบบใด ที่ดีที่สุดก็คือความพอเพียงนั่นเองเพราะไม่รู้จักพอก็มีแต่หมดกับหมด เป็นหนี้สินท่วมตัวจนคิดฆ่าตัวตายมาแล้วในปัจจุบันเท่าที่เห็นความมีเหตุผลจะเป็นการช่วยแก้ปัญหาต่างๆให้ชาวบ้านอยู่แล้วเพราะเมื่อชาวบ้านเกิดปัญหาจะมาปรึกษาผู้นำชุมชนและพระสงฆ์ เช่น ปัญหาครอบครัว ก็จะเอาเหตุผลมาคุยกันจนแก้ปัญหาได้ และยังเห็นพระสงฆ์ออกมาบรรยายนอกสถานที่เกี่ยวกับการส่งเสริมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและธรรมะถึงเหตุผลว่าทำไมถึงต้องดำเนินชีวิตตามรอยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพราะทำให้เรามีชีวิตที่ดี มีความมั่นคง พึ่งตนเองได้

๓) ด้านความมีภูมิคุ้มกัน โดยภาพรวมเป็นการคิดหาแนวทางการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาแบบเดิมขึ้นอีกนั่นเอง สมัยอดีตจะเห็นพระสงฆ์มีบทบาทนำชาวบ้านทำสิ่งต่างๆมากมาย เช่น การขุดบ่อกักเก็บน้ำแก้ปัญหาภัยแล้ง เป็นผู้นำทางความคิด แต่ยุคปัจจุบันปัญหาในเรื่องเดียวกันนี้พระสงฆ์ถูกลดบทบาทไปแล้ว เพราะความเจริญก้าวหน้าชาวบ้านหันไปพึ่งระบบหน่วยงานที่รับผิดชอบแทนที่โดยรัฐได้กำหนดบทบาทหน้าที่ให้ซึ่งได้ผลตอบแทนที่เร็วทันใจกว่าและเขาไม่ต้องเหนื่อย พระสงฆ์เองก็มีหน้าที่ตนเองอยู่แล้วจึงลดบทบาทของตัวเองลงจนทำให้ขาดหายไป การส่งเสริมกับชุมชนในด้านความมีภูมิคุ้มกันด้วยเรื่องระงับภัยต่างๆในปัจจุบันไม่มีบทบาทในการป้องกันแต่เป็นการแก้ปัญหา ร่วมกันมากกว่า เช่น ปัญหาภัยแล้งผลิตไม่ได้ ราคาตกต่ำ ความเป็นจริงชาวบ้านก็ไปพึ่งหน่วยงานไม่ได้เมื่อเกิดปัญหาพระสงฆ์จะเป็นที่เอื้อมหาที่สุดท้ายช่วยด้วยความเมตตา เช่น ประกาศงดงานประเพณีที่มีค่าใช้จ่ายของชาวบ้านลงในเทศกาลนั้นๆ เพื่อลดค่าใช้จ่ายให้ชาวบ้านส่วนใหญ่พระสงฆ์จะให้ข้อคิดให้เรียนรู้จากอดีตและมาปรับปรุงแก้ไขไม่ให้เกิดขึ้นอีกเช่นภัยแล้ง น้ำท่วม ราคาพืชตกต่ำหาวิธีการแก้ไขไว้รับมืออยู่ตลอดเวลาเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงถ้าจะมีผลกระทบก็ให้น้อยที่สุดหรือไม่กระทบเลยก็ดี

มีความสอดคล้องกันอาจจะเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นนำมาแก้ไขหาข้อบกพร่องไม่ให้เกิดขึ้นอีกในอนาคต และการเตรียมรับกับการเปลี่ยนแปลงทุกเวลาทำให้เกิดการให้ชุมชนคิดแก้ปัญหาด้วยตัวเองหรือร่วมกัน มีการรวมกลุ่มกันขึ้นร่วมกันทำ เช่น ผลิตปุ๋ยใช้เอง เป็นการลดต้นทุนป้องกันเรื่องราคาปุ๋ยแพงขาดตลาด เกิดผลกระทบในด้านการผลิต การแปรรูปต่างๆให้เกิดประโยชน์สูงสุด เก็บไว้ได้นานราคาเพิ่มขึ้น เป็นต้น ให้เกิดการเตรียมตัวเตรียมการเพื่อสู้กับปัญหาและลดปัญหา

ให้ได้ในที่สุด มีการระดมคนและความคิดร่วมกันกับหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้นๆ เช่น งดเผาป่าหรือเผาขยะ ปลุกต้นไม้ให้มากขึ้นในชุมชนเพื่อความชุ่มชื้นลดปัญหาหมอกควัน มลพิษทางอากาศใช้แนวทางส่งเสริมในการร่วมรณรงค์ให้กระทำร่วมกันอย่างเต็มที่ โดยให้ข้อคิดว่าถ้าเกิดปัญหาจะเสียหายอย่างมากอาจแก้ไม่ได้ต้องใช้ระยะเวลายาวนานหรือตลอดชีวิต เช่น ตัดไม้ทำลายป่าต้นน้ำ อาจทำให้ป่าหมดน้ำแห้งตลอดกาล เกิดผลกระทบประเมินค่าไม่ได้และแก้ไขไม่ได้ด้วย

๔) ด้านความรู้ โดยภาพรวม เรื่องความรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องมีความเข้าใจอย่างมากในเรื่องนั้นๆเพื่อการที่จะไปถ่ายทอดให้กับผู้อื่นจะได้เกิดการเข้าใจง่ายขึ้น เช่น ศึกษาเองและทดลองทำจนเกิดความชำนาญ ไปศึกษาดูงานต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ ควรศึกษาให้รอบรู้และเข้าใจนำมาปฏิบัติได้อย่างชำนาญและถูกต้อง พระสงฆ์ที่มีความรู้มาให้ความรู้โดยตรง มีเป็นโครงการจัดขึ้นระยะเวลาดสั้นๆเกี่ยวกับเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ความรู้เรื่องการทำบัญชีครัวเรือน การออมทรัพย์ ความสำคัญของสิ่งแวดล้อม รณรงค์ให้ปลุกต้นไม้ งดการตัดไม้ทำลายป่า งดเผาป่า ช่วยให้ได้รับความรู้การดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง แต่ละด้านได้แก่ ความพอเพียง ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกัน ความรอบรู้ ความมีคุณธรรม บางครั้งให้วิทยากรผู้ชำนาญบรรยายเอง บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ที่ควรให้ความรู้กับผู้อื่นควรกระทำอย่างไร แต่ไม่ค่อยได้เห็นออกมาให้ความรู้ สาเหตุอาจมาจากขาดความรู้หรือไม่มีเวลาก็เป็นได้เพราะเวลาหมดไปกับการสงเคราะห์ญาติโยมหรืออีกสาเหตุหนึ่งที่มีอยู่ในวัดคืออายุมาก จำนวนพระสงฆ์ที่มีอายุน้อยๆไม่ค่อยมีและในปัจจุบันพระสงฆ์มีจำนวนน้อยลงไปเรื่อยๆ จึงไม่ค่อยมีพระสงฆ์มาส่งเสริมอย่างจริงจังๆ บางครั้งมีโอกาscopyแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันบ้าง ว่าเป็นอย่างไรบ้าง ทำนาทำไร่อะไรอยู่ เลี้ยงสัตว์อะไรบ้างและก็ค่อนข้างแยกจากกันจะแนะนำให้นำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติทุกครั้งไป แนะนำให้ทำไปด้วยเลย เช่น ปลุกพืชแบบผสมผสาน เลี้ยงสัตว์เอาไว้ทำปุ๋ยบ้างเพื่อลดต้นทุนการผลิต

๕) ด้านมีคุณธรรม โดยภาพรวม จะสอนให้ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ให้ประพฤติอยู่ในศีล ดำเนินชีวิตให้มีความเจริญก้าวหน้า ให้มีคุณธรรมประจำตัวเสมอ จะทำอะไรจะได้ถูกต้อง ไม่ผิดศีลธรรม ไม่ผิดกฎหมายบ้านเมือง ขยัน อดทน ไม่เล่นการพนัน ซื่อสัตย์ สุจริต โดยไม่เบียดเบียนใคร ใช้จ่ายอย่างพอเพียงเลิกใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยเลิกใช้ของแพงๆแต่เกิดประโยชน์น้อยมาก พึงตนเองให้มากที่สุดให้ห่วงสุขภาพจะได้แข็งแรง เช่น ให้เลิกดื่มเหล้า มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญซึ่งแทรกไปด้วยหลักธรรมคำสอนเพื่อให้ชาวบ้านยินดีเต็มใจมาร่วม เช่น การพัฒนาหมู่บ้านให้สะอาดในวันพ่อแห่งชาติโดยใช้คำชวนดูน่าทำ “ทำดีเพื่อพ่อ” “ปฏิบัติธรรมเพื่อถวายให้ในหลวงสู่สวรรคาลัย” ทำให้เกิดความสามัคคี เป็นต้น ชวนทำดีในกิจกรรมอื่นๆซึ่งสอดแทรกไปด้วยคุณธรรม เช่น พักดับช่วงเข้าพรรษา เลิกดื่มสุรา ก็คือ ละเว้นอบายมุขนั่นเอง ช่วงนี้จะสอดคลองนโยบายแห่งชาติมาก คือ ชวนรณรงค์ให้รักชาติ ๕ ทวีประเทศเพื่อความปรองดองและความสงบสุขของบ้านเมือง จะเห็นบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมด้านคุณธรรมในวันพระเป็นส่วนมาก ซึ่งเป็นเวลาที่เหมาะสมที่สุดเพราะ

พระสงฆ์กับชาวบ้านมาพบกันโดยพร้อมเพียงกันแต่สาธุธรรมมีรสหลากหลายผสมคละปนกันไป ไม่ได้เน้นย้ำอธิบายอยู่เรื่องเดียวแล้วแต่ชาวบ้านจะนำไปใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตรงกับปัญหาของตนเอง

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวประเด็นที่สำคัญ และน่าสนใจเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อ การวิจัยเรื่อง “บทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง” มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ ความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง

ด้านความพอประมาณ จากผลการศึกษาพบว่า บทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง ด้านความพอประมาณโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มียอดความคิดเห็นมากที่สุด คือ ส่งเสริมให้ชุมชนยึดทางสายกลางรู้จักพอพอดีพอประมาณ เพราะ ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม เป็นอาชีพที่มีรายได้ไม่แน่นอนจึงทำให้ประชาชนระมัดระวังในการใช้จ่ายมากกว่าอาชีพอื่นที่มีรายได้แน่นอนตายตัว

ด้านความมีเหตุผล จากผลการศึกษาพบว่า บทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง ด้านความมีเหตุผลโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มียอดความคิดเห็นมากที่สุด คือ การส่งเสริมการสร้างค่านิยมที่ถูกต้องให้ชุมชนในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพราะ ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจมาจากประชาชนมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ผู้มีความรู้สูงกว่าย่อมมีโอกาสที่จะเข้าหาข้อมูล เรียนรู้จากสิ่งต่างๆ ได้มากกว่าผู้ไม่มีการศึกษา

ด้านความมีภูมิคุ้มกัน จากผลการศึกษาพบว่า บทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง ด้านความมีภูมิคุ้มกันโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มียอดความคิดเห็นมากที่สุด คือ ส่งเสริมชุมชนให้มีการพึ่งตนเองได้ให้พ้นจากความยากจนให้สามารถพออยู่พอกินไม่เดือดร้อน เพราะ จากความรู้ประสบการณ์ของประชาชน ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าย่อมได้รับความรู้จากสื่อต่างๆ และวิธีการป้องกัน เป็นภูมิคุ้มกันที่ดี

ด้านมีความรอบรู้ จากผลการศึกษาพบว่า บทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอลำปาง ด้านมีความรอบรู้โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอลำปาง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ส่งเสริมให้ชุมชนเสริมสร้างสุขภาพห่างไกลจากยาเสพติด เพราะจากระดับการศึกษาของประชาชนที่สูงกว่า ย่อมได้รู้ ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง และเห็นโทษของพิษภัยจากยาเสพติดจึงอยากให้ส่งเสริมสร้างสุขภาพห่างไกลจากยาเสพติด

ด้านมีคุณธรรม จากผลการศึกษาพบว่า บทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอลำปาง ด้านมีคุณธรรมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอลำปาง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนปฏิบัติตามกิจกรรมทางศาสนาอย่างถูกต้อง เพราะจากระดับการศึกษาที่แตกต่างกันของประชาชนผู้ที่มีความรู้ย่อมได้ศึกษาเล่าเรียนมากกว่า และเห็นประโยชน์ในภายภาคหน้า เพื่อการปลูกฝัง อนุรักษ์วิถีการดำเนินชีวิตตามแนวทางศาสนา เพื่อประโยชน์ส่วนตนและผู้อื่น เกิดความสุขและความก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง บทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอลำปาง ผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้ ถือเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะผลการวิจัย ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคลและระดับครอบครัว โดยเฉพาะเกษตรกร ซึ่งรายได้จากการขายส่วนที่เหลือเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้เกิดขึ้นในระดับครอบครัว

๒. การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชนและระดับองค์กร สนับสนุนให้กลุ่มรวมพลังกันในรูปสหกรณ์ หรือธุรกิจต่าง ๆ รวมกันในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ เกิดความพอเพียงในวิถีปฏิบัติอย่างแท้จริง

๓. การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือส่งเสริมให้ชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ในประเทศ เช่น บริษัทขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันวิจัย เป็นต้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

แนวทางเพื่อให้เกิดรูปธรรมในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเชิงปฏิบัติการ วัดและพระสงฆ์ควรดำเนินการคือ

๑. ควรประสานกับทางโรงเรียนโดยมีการส่งเสริมแก่เด็กในโรงเรียน เป็นหลักสูตรการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการปลูกฝังและซึมซับเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่เด็ก ๆ

๒. ควรจัดทำแผนส่งเสริมให้ต่อเนื่องและมีความชัดเจน มีงบประมาณส่งเสริมสนับสนุนอย่างเพียงพอ มีการติดตามผล แนะนำจากเจ้าหน้าที่ รวมถึงมีการประเมินความก้าวหน้าแต่ละหมู่บ้าน โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จโดยมีการรายงานผลทุกเดือน

๓. ควรมีศูนย์สาธิตหรือถ่ายทอดเศรษฐกิจพอเพียงในการเป็นสถานที่ให้ความรู้รวมถึงควรมีการจัดทำหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบให้เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติของคนในหมู่บ้าน ให้ครบทุกหมู่บ้านทั้งตำบลโดยมีผู้รับผิดชอบเป็นผู้อำนวยการศูนย์ มีผู้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นที่ปรึกษา มีข้าราชการแกนนำชุมชนทุกคนเป็นผู้ร่วมปฏิบัติ

๔. ควรมีการกระตุ้นโดยมีการประกวดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงดีเด่นในระดับตำบล โดยมีรางวัลให้เป็นกำลังใจในการดำเนินการต่อไป

๕. ควรพาไปดูงานในสถานที่ที่ได้ปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการเรียนรู้แลกเปลี่ยนความรู้เป็นข้อมูล และแบบอย่างในการปฏิบัติ

๖. ควรประสานส่วนราชการหรือเจ้าหน้าที่ ที่รับผิดชอบงานเศรษฐกิจโดยตรงและมีความรู้เพื่อให้สามารถดำเนินการ ส่งเสริมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๗. ควรมีการส่งเสริมเชิงปฏิบัติแก่ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่องให้ครอบคลุมในทุกหมู่บ้าน

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการวิจัยต่อเนื่องเกี่ยวกับบทบาทของวัดในการส่งเสริมการใช้เศรษฐกิจพอเพียงกับประชาชนในอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ในด้านความมีภูมิคุ้มกัน เกี่ยวกับการส่งเสริมให้ชุมชนงดการกัญยาในกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้

๒. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อการพัฒนากิจกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมกับหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน แต่ละแห่งเป็นการเฉพาะ ในเรื่องของการส่งเสริมชุมชนในการรวมกลุ่มจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน เช่น โรงสีข้าว โรงผลิตปุ๋ยชีวภาพ เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันที่ดี

๓. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนให้ต่อเนื่องต่อไป ในด้านความมีเหตุผล เรื่องการส่งเสริมชุมชนจัดกิจกรรม

เวทีประชาคมหมู่บ้านให้เป็นแหล่งพบปะของชุมชน เพื่อการพบปะสังสรรค์พัฒนาและส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน